

**T.C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KONSERVATUVAR-MÜZİK ANASANAT DALI
YAYLI ÇALGILAR SANAT DALI**

**FRANZ ANTON HOFFMEISTER RE MAJÖR
VİYOLA KONÇERTOSU**

**YÜKSEK LİSANS
SANAT ESERİ RAPORU**

Uğraş TORUN

BURSA 2010

**T.C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KONSERVATUVAR-MÜZİK ANASANAT DALI
YAYLI ÇALGILAR SANAT DALI**

**FRANZ ANTON HOFFMEISTER RE MAJÖR
VİYOLA KONÇERTOSU**

**YÜKSEK LİSANS
SANAT ESERİ RAPORU**

Uğraş TORUN

Danışman

Doç. Görkem ÇALGAN

BURSA 2010

T.C
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Konservatuvar Müzik Anasanat Dalı, Yaylı Çalgılar Sanat Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Uğraş TORUN'un Yüksek Lisans Çalışması ve hazırladığı "F.A Hoffmeister Re Majör Viyola Konçertosu" konulu Sanat Eseri Raporu ile ilgili savunma sınavı 06/ 07 / 2010 günü 10:00-12:00 saatleri arasında yapılmış, Performans Programı sunumu ve sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın çalışmasının **BAŞARILI** olduğuna *oybirliği* ile karar verilmiştir.

Üye (Sınav Komisyonu Başkanı)
Prof. İsmail GÖĞÜŞ
Uludağ Üniversitesi

Üye (Danışman)
Doç. Görkem ÇALGAN
Uludağ Üniversitesi

Üye
Doç. Gülay GÖĞÜŞ
Uludağ Üniversitesi

...06 / 07 / 2010

ÖZET

Yazar	: Uğraş TORUN
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anasanat Dalı	: Konservatuvar-Müzik
Sanat Dalı	: Yaylı Çalgılar
Tezin Niteliği	: Sanat Eseri Raporu
Sayfa sayısı	: viii + 36
Mezuniyet Tarihi	: / / 2010
Tez Danışmanı	: Doç. Görkem ÇALGAN

FRANZ ANTON HOFFMEİSTER RE MAJÖR VİYOLA KONÇERTOSU

“Yüksek Lisans Sanat Eseri Raporu” olarak hazırlanan bu çalışma değerli besteci Franz Anton Hoffmeister’in yaşam öyküsü, Re majör viyola konçertosu, konçertonun müzikal analizi, dönemin diğer konçertolarıyla karşılaştırılması ve konçertonun günümüzdeki önemi konularını içermektedir.

Bu rapor gerek öğrenci gerekse akademisyen olan müzisyenlerin re majör konçertoyu daha geniş çaplı tanımalarına yardımcı olması ve icraya dönük çalışmalarında yarar sağlayacak bir kaynak oluşturacağı inancı ile hazırlanmıştır. Diğer yandan eğitim amaçlı da kullanılarak viyola eğitiminin zenginleştirilmesine katkıda bulunulacağı umulmaktadır.

Hoffmeister viyola konçertosu, konservatuvarların lisans, lisansüstü ve doktora - sanatta yeterlik programlarında yer almakta ve o döneme ait müzik üslubunun anlaşılmasına yardımcı olması bakımından da önem taşımaktadır.

Anahtar Sözcükler ; Hoffmeister, Viyola, Konçerto, Analiz

ABSTRACT

Author : Uğraş TORUN
University : Uludağ Üniversitesi
Department : Konservatuvar-Müzik
Major : Viyola
Property of Thesis : Sanat Eseri Raporu
Number of Pages : viii + 36
Graduation Date : / / 2010
Thesis Adviser : Doç. Görkem ÇALGAN

FRANZ ANTON HOFFMEİSTER RE MAJÖR VİYOLA KONÇERTOSU

This report is prepared as an “Art Piece Report” and it includes Franz Anton Hoffmeister’s life story, D major concerto, musical analysis of the concerto, comparison of it with other viola concertos of the same era and its importance today.

The report has been prepared a useful source to enable viola students at conservatories and also academicians to analyse the concerto in a broad sense and improve their performing skills. On the other hands its hoped that this report will help for the enrich of viola education.

Viola concerto of Hoffmeister takes place in the curriculum of undergraduate, graduate and doctorate programs of conservatories and has great importance since it enables the interpretation of works belonging to the era to be understood.

Keywords; Hoffmeister, viola, concerto, analysis

ÖNSÖZ

Klasik dönemin müzisyenleri arasında yer alan Franz Anton Hoffmeister, bestelediği eserlerle kendi döneminin büyük müzisyenleri tarafından takdire değer bir besteci olarak gösterilmiştir. Yazmış olduğu re majör viyola konçertosu da gerek viyola repertuarında gerekse viyola öğretim programlarında önemli bir yere sahiptir.

Ancak Türkiye’de F.A.Hoffmeister’in hayatı, çalışmaları ve bu çalışmanın konusu olan re majör viyola konçertosunu ele alan kaynaklar yok denecek kadar azdır. Konuyla ilgili yeterli ve hızlı bir şekilde bilgiye ulaşmakta zorluklar yaşanmakta, yabancı kaynaklara başvurmak gerekmektedir. Bu nedenle yapılan çalışmanın, müzik alanında eğitim veren kurumlardaki öğretim elemanı, öğrenciler ve konuyla ilgilenen tüm müzisyenler için yararlı olacağını umuyorum.

Araştırma raporunun hazırlanması sırasında çalışmalarına katkıda bulunan Doç Gülay Göğüş’e, Re majör konçerto notasının bilgisayar ortamına aktarılmasında yardımcı olan Cansu Özdemir’e, yabancı kaynakların çevirisine destek olan İlke Torun’a, konçertonun müzikal analizinde yardımcı olan Mesruh Savaş’a ve gerek sanat eseri raporu gerekse performans çalışmalarımın her aşamasında yanımda yer alan danışmanım Doç. Görkem Çalgan’a teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

SANAT ESERİ RAPORU ONAY SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER	vii
GİRİŞ.....	1
1. F.A. HOFFMEİSTER'İN HAYATI.....	2
1.1. Yayıncılık Hayatı.....	2
1.2. Bestecilik Hayatı.....	4
2. F.A.HOFFMEİSTER VİYOLA KONÇERTOSU.....	6
3. F.A.HOFFMEİSTER VİYOLA KONÇERTOSU'NUN MÜZİKAL ANALİZİ.....	9
3.1. Birinci Bölüm : Allegro	9
3.2. İkinci Bölüm : Adagio.....	16
3.3. Üçüncü Bölüm : Rondo.....	19
4. KONÇERTONUN DÖNEMİN DİĞER VİYOLA KONÇERTOLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI.....	23
4.1. Karl Stamitz Re Majör Viyola Konçertosu.....	23
4.2. John Baptist Vanhal Do Majör Viyola Konçertosu.....	25
5. F.A.HOFFMEİSTER'İN DİĞER ESERLERİ.....	27

SONUÇ.....	30
KAYNAKLAR	31
EKLER	32
ÖZGEÇMİŞ.....	35

ŞEKİLLER

Şekil 1. Birinci Bölüm: 1. – 46. ölçüler	9
Şekil 2. Birinci Bölüm: 47. – 71. ölçüler	10
Şekil 3. Birinci Bölüm: 72. – 91. ölçüler (1. ve 2. epizotlar)	11
Şekil 4. Birinci Bölüm: 92. – 151. ölçüler	12
Şekil 5. Birinci Bölüm: 152. – 186. ölçüler	13
Şekil 6. Birinci Bölüm: 187. – 217. ölçüler	14
Şekil 7. Birinci Bölüm: Kadans	15
Şekil 8. İkinci Bölüm: 1. – 31. ölçüler	16
Şekil 9. İkinci Bölüm: 32. – 51. ölçüler	17
Şekil 10. İkinci Bölüm: 52. – 80. ölçüler	17
Şekil 11. Üçüncü Bölüm: 1. – 44. ölçüler	19
Şekil 12. Üçüncü Bölüm: 45. – 112. ölçüler	20
Şekil 13. Üçüncü Bölüm: 113. – 164. ölçüler	21

GİRİŞ

Klasik dönemde, uzun cümlelerden kurulu ve süslü Barok çağ üslubundan sonra daha parlak, sade ve net bir müzik anlayışı hâkim olmuştur. Bu dönemde müzik stili daha az dolgun ancak netlik ve akıcılık endişesi ön plana geçmiş, bestecinin kimliğini tanımaya fırsat veren doğal bir yazıyla ifade edilmiştir. Çalgı müziği, vokal müziğe göre daha fazla önem kazanmıştır. Çalgıların ses ve ritm özelliklerine göre kullanılışı ve topluluklarda taşıdıkları sorumlulukların yararlı bir tarzda ve belli ölçülerle bağlanmış olması, klasik dönemde virtüözitenin büyük anlamda gelişmesine neden olmuştur. Anlatım yumuşak ve esnek bir özellik kazanmıştır.

İşte tüm bu özellikleri içinde barındıran F.A.Hoffmeister Re Majör Viyola Konçertosu, viyola repertuarında önemli bir yer almıştır. İracıların müzikal ve virtüözite anlamında uyguladıkları yöntemlere çok büyük katkısı olmuştur. Birçok senfoni orkestrası giriş sınavlarında ve konservatuvar programlarında istenilen ve tercih edilen konçertoların arasında yer alır. Bu nedenle bestecinin ve yazdığı eserin her yönüyle incelenmesi önemlidir.

Bu çalışma klasik dönem konçerto formunun anlaşılmasına yardımcı olacak şekilde ve F.A.Hoffmeister'in yaşam öyküsü, yayıncılığı, besteciliği hakkında bilgi verebilmek amacı ile hazırlanmıştır. Bunun yanında bestecinin re majör viyola konçertosunun müzikal analizi ve dönemin bestecilerine ait diğer viyola konçertolarıyla karşılaştırılmasına da yer verilmiştir.

BÖLÜM I

FRANZ ANTON HOFFMEİSTER'İN HAYATI

12 Mayıs 1754 yılında W.A.Mozart'tan iki sene önce Rottenburg Neckar'da dünyaya gelen F.A.Hoffmeister; döneminin önemli bir müzik adamı, bestecisi ve yayımcısıdır. Müzisyen bir babanın oğlu olan Hoffmeister henüz ondört yaşındayken hukuk eğitimi almak için Viyana'ya gitmiş, fakat kısa bir süre sonra şehrin zengin müzik hayatına girerek, kendini müziğe adamaya başlamıştır.

1.1. Yayımcılık Hayatı

1780' lerin başında yapmış olduğu bestelerle şehrin en popüler bestecilerinden biri konumuna gelen Franz Anton Hoffmeister'in hayatında besteciliğinin yanı sıra yayımcılığın da çok büyük yeri olmuştur. 1783 yılının başında Viyana'da Müzik yayımcılığı sırasında Fransız besteci Lyons'un iki senfoni serisini, bazı flüt düetlerini ve dördlüsünü yayımlamıştır. 1784 yılında Rudolf Graffer'in kitap dükkanında müzikal çalışmalarını kendi ismi altında yayımlayacağını duyurmuş, 1785 yılında ise Viyana'da, kendi ismiyle bir yayımcılık şirketi kurmuştur. Kendi bestelerini yayımlamasının yanı sıra Haydn, Mozart, Vanhal, Pleyel, Ordenez ve diğer yabancı bestecilerin de eserlerini yayımlama işlerini üstlenen Franz Anton Hoffmeister, kurmuş olduğu bu şirkette Viyana'nın ilk müzik ticari işine girmiş, ardından beş yıl önce bu piyasaya girmiş olan Antonia şirketiyle işbirliği yapmıştır (Sadie, 1980: 628).

1798'de Leipzig'e taşınan F.A. Hoffmeister 1799 yılında flütçü Franz Thurner ile bir konser turnesindeyken kendisi gibi müzisyen ve piyanist olan A.Kühnel ile tanışmış ve birlikte bugün hala aktif olan C.F.Peters müzik şirketi , '*Bureau de Musique*' (müzik bürosu) müzik yayım ortaklık şirketini kurmuşlardır. Bu şirketin ismi *Musikalisches Bureau* olarak da geçmektedir. Burada Haydn, Mozart, Bach, Beethoven, Reichardt, Spohr'un eserlerinin yanı sıra bilgiye dayalı müzik kitapları da yayımlamışlardır.

1801 yılının Aralık ayında müzik dünyasına yön veren ve belki de dönemin en önemli bestecilerinden biri olan Ludwig Van Beethoven'ın birinci senfonisini ve ikinci piyano konçertosunu yayımlamışlardır. Haydn'ın yaylı kuartetlerini ve 1802'de Bach'ın

ondört bölümlük '*Keyboard works*' un ilk baskısını yapmışlardır. Ayrıca Beethoven'ın birçok sonat, kentet ve şarkıları da Hoffmeister tarafından kaleme alınmıştır.

Profesyonel müzik hayatı anlamında ilişkileri geliştiğinden Ludwig Van Beethoven 1802'de Hoffmeister'e yazmış olduğu mektubunda, Fransız Devrimi'nin ateşinin geçtiğini iddia edenlere karşı, Hoffmeister'den devrimin ilkelerini ve liderlerini öven bir kompozisyon yaratmasını istemiştir. Her mektubunda olduğu gibi bu mektubunun başında da F.A.Hoffmeister'a "sevgili kardeşim" diye hitap etmiştir (Brauer 1990: 114).

"Mozart'ın birçok konçerto, sonat, yaylı kuartet, kentet, piano kuartet ve piano triolarının yayımcılığını gerçekleştirmiş, sol minör piyanolu kuartet (K.478) ve '*Hoffmeister kuartet*' olarak bilinen Re Majör yaylı kuartetin (K.499) de arasında olduğu bazı önemli eserlerin ilk baskılarını gerçekleştirmiştir" (James).

Başta Almanya, İngiltere, Fransa olmak üzere Kuzey ve Güney Avrupa'da birçok şehirde yayımcılığının reklamları yapılmıştır. Bunun üzerine genişleyen yayımcılık şirketinin altmışaltı ilde temsilcilikleri ortaya çıkmıştır. 1805'e kadar Hoffmeister hem eski hem de yeni müzik evini birlikte işletmiştir. Fakat Mart 1805'te *Bureau de Musique*'deki tüm haklarını Kühnel'e devretmiştir. Daha sonra eski yayımcılık şirketiyle çalışmalarına devam eden Hoffmeister, 1806'da artık yirmi yıllık olan eski işini de bırakarak Leipzig'den ayrılmış ve Viyana'ya geri dönmüştür.

Franz Anton Hoffmeister bu süre içerisinde Haydn, Mozart ve Beethoven'ın yakın arkadaşı olmuştur. W.A.Mozart bestelemiş olduğu yaylı kuartetlerinden birini Hoffmeister'e ithaf etmiştir. Mozart'la araları o kadar iyidir ki, Mozart 20 Kasım 1785'te yazdığı mektubunda Hoffmeister'den borç para istemiştir (Wallaca 1865: 224).

Hoffmeister hem kendi hem de bu ve diğer birçok bestecinin yarattığı eserleri yayımlayarak müzik dünyasıyla tanıştıran, döneminin en ünlü yayımcılarından biri olmuştur.

1.2. Bestecilik Hayatı

Yayımcılık hayatının yanı sıra birçok eser de yaratan Franz Anton Hoffmeister, yayımcılık işini bıraktıktan sonra artık tam anlamıyla kendini müziğe adanmış ve asıl yapmak istediği işe, besteci kimliğine geri dönmüştür. Yapmış olduğu bestelerle 1780'lerin başında şehrin en popüler bestecilerinden biri olmuştur.

Hoffmeister'in çalışmaları flüt üzerine yoğunlaşmıştır. Sadece konertolarda değil, diğer çalışmalarında da flüt başroldedir. Flütün o zamanın en favori enstrümanlarından biri olması bu çalışmalarını çoğunun Viyana'nın artan amatör müzisyenleri tarafından alınmasıyla sonuçlanmıştır.

Flütün yanında Hoffmeister bilinen en az sekiz opera, elliden fazla senfoni, pek çok konçerto (en az 25 konertodur ve bunların birçoğu flüt ve viyola için sık çalınan konertolardandır), piyano müzikleri ve çok fazla şarkı koleksiyonları bestelemiştir. Birçok eseri yabancı şehirlerde popüler olmuştur. 1790'lı yıllarda pek çok opera yazmış ve sahneye koymuştur.1803 yılında en başarılı operası *Der Königshon aus Ithaka* Budapeşte, Hamburg, Prag ve Varşova'da sahnelenmiştir.

Avrupa'daki bir çok besteci ve müzisyen, Hoffmeister'in bestecilik ve yaratıcılığına hayran kaldıklarını söylemişler ve zekâsını övmüşlerdir. Hoffmeister yapmış olduğu tüm çalışmaların sonunda kendini geliştirmiş ve bu sayede de besteleri kendisine hatırı sayılır bir ün kazandırmıştır. Sadece duygusal yoğunluğun zenginliğini değil, iyi uygulaması sayesinde enstrümanların armonisini, onların nasıl ilginç ve yerinde kullanıldığını da göstermiştir. Bu sayede yazdığı tüm bestelerde tüm enstrümanların yapısal ve ses özelliklerini çok iyi kullanmıştır ve öne çıkarmıştır.

Sıradışı bir kişiliğe sahip olan Hoffmeister, bir besteci olarak kendi çağdaşları arasında saygı gören biri olmuştur. Beethoven'ın bulduğu en popüler bestecilerden biri olarak, Neckar vadisinden gelen göçmen olarak anılmıştır. Klasik dönemin Haydn, Mozart ve Beethoven gibi en önemli bestecilerinin yakın arkadaşı olmuş, besteciliği ve yayımcılığı yaşadığı dönem içinde çok konuşulmuş ve önemli bir yer kazanmıştır. Eserlerinde Mozart ve Haydn'dan etkilenen F.A.Hoffmesiter'in, bu besteciler kadar değeri bilinmemiştir. Operaları, senfonileri, düetleri ve konçertoları o zamanın müziğine ışık tutmuş ve Hoffmeister'e saygınlık kazandırmıştır. Konertolarındaki virtüözite gösteren pasajları her zaman takdir edilmiş ve zamanın icracıları tarafından büyük bir beğeniyle karşılanmıştır.

Klasik dönemde kendini özellikle Avrupa'da duyuran Hoffmeister döneminin örnek bir müzisyeni olmuştur ve Mozart öldükten sonra Viyana müziğinin temsilcileri arasında yer almıştır. Bugüne kadar eserlerinin çoğu seslendirilen F.A. Hoffmeister'in birçok eserinin de kaydı yapılmıştır.

Arkasında sekizden fazla opera, altmışaltı senfoni, yüzlerce oda müziği, piyano eseri ve şarkı koleksiyonları bırakan F.A.Hoffmeister 9 şubat 1812'de Viyana'da hayata gözlerini yummuştur.

BÖLÜM II

RE MAJÖR VİYOLA KONÇERTOSU

Klasik dönemin en önemli göstergelerinden birisi, çalgı müziğindeki formların yerleşik hale gelmesi “klasikleşmesi”dir. 18. yüzyılın ikinci yarısında sonat, yaylı kuartet, senfoni türleri kesin formuna kavuşmuştur. Almanya’dan başlayarak konser müziğinde öne çıkan senfoninin yanı sıra, “orkestra eşlikli solo çalgı için *concerto* varlığını sürdürmüş, daha önceki dönemin sevilen *concerto grosso*’ları artık gölgede kalmıştır” (Say 1997: 276). Konçertonun formu da senfonide olduğu gibi üç bölümlü olarak ele alınmıştır.

Klasik dönemde yazılan konçertolar, iki temalı sonat formundadır ve üç bölümden oluşur. Solo çalgı ya da solo çalgılar ile orkestrayı oluşturan taraflar, bir bakıma birbirini bütünler. Bu yönüyle konçerto formu, solo çalgı ile orkestranın diyalogu sayılabilir. Diyalog, müzik düşüncelerinin karşılıklı irdelenmesini, soru ve cevapları, karşıtlıkları ve onaylamaları, özetle dinleyiciyi saran müzikal bir tartışmayı içerir. Konçerto terimi, Latince ‘*concertare*’, iddiaya girmek sözcüğünden kaynaklanmıştır. Terim İtalyanca, Fransızca ve İngilizce’de ‘*concerto*’ sözcüğüyle karşılır, Almanca ‘*konzert*’, İspanyolca ‘*concierto*’ olarak yazılır (Say 2005: 289).

Klasik dönem konçertolarında genellikle tek bir solo çalgı kullanılmış, bu çalgı çoğunlukla keman, piyano ve viyolonsel olmuştur. Solo konçerto, bir solo çalgının orkestra eşliğinde sunulması demektir fakat klasik dönemde zaman zaman solo çalgıların sayısı artırılarak ikili konçerto, üçlü konçerto ve konçertomsu senfoni gibi iki, üç hatta dört çalgı kullanıldığı olmuştur.

1754 yılında doğan Avusturyalı besteci Franz Anton Hoffmeister’in “Re majör viyola konçertosu 18. yüzyıl sonlarından elimize kadar gelen ilk ve tek el yazması eserlerinden biridir. Konçerto ilk defa 1935 yılında yayımlanmış” (Drüner, 1976) dönemin bestecileri ve müzisyenleri tarafından büyük ilgi görmüştür. Klasik dönemin bütün inceliklerini içinde barındıran bir konçerto olarak, günümüze kadar gelen ve önemini ilk günkü gibi koruyan ender viyola eserinden biri olmuş ve müzisyenlere dönemin özelliklerinin kavranması açısından yararlı olmuştur. Hoffmeister’in en verimli döneminin ürünlerinden biridir.

Re Majör konçertoya viyola solo ile beraber klasik orkestra enstrümanları da eşlik etmiştir. Bunlar iki obua, iki korno ve yaylı çalgılardır. Eserin bestelenişi biter bitmez, Avrupa'daki bir çok orkestra tarafından çalınmaya başlanmış ve solo performansları açısından da viyolacılar için önemli bir fırsat olmuştur.

Konçertonun günümüzde birçok kaydı bulunmaktadır. Özellikle Avrupalı müzisyenlerin kaydını yaptığı bu konçertoyu profesyonel anlamda Türkiye'de sayılı solist seslendirmiştir. Ancak özellikle konservatuvarlarda belli bir seviyeye gelmiş birçok öğrenci, piyano eşlik uyarlamasıyla konçertoyu çalıp öğrenebilme olanağına sahip olmuştur. Bugün bile onun stili orijinallik yönünden eşsiz kalitedeki özelliğini korumaktadır. Konçertoda Hoffmeister'in tuttiler hariç viyola soloyu ön plana çıkardığı göze çarpmaktadır.

Konçertonun bölümleri üç kopya halinde Dresden orkestrasında hem besteci hem de viyola ustası olan Joseph Schubert'e ait eserler arasında bulunmaktadır. Ne yazık ki bugün tam olarak bu kopyanın ne zaman yapıldığını ve Hoffmeister'in konçertoyu tam olarak ne zaman bestelediğini öğrenme şansı bulunmamaktadır. Yalnız bu kopya el yazmasıdır, basılmış halde değildir. Hoffmeister'in yaşadığı yıllar içinde de böyle kalmıştır.

Hoffmeister'in Re Majör konçertosu günümüze kadar gelen modern bir düzenleme için oldukça başarılı sayılmaktadır. Fakat temelde iki ana problemin olduğu düşünülmektedir. Birincisi, kopyanın metnin orijinalini ne kadar yansıttığıdır ve bazı bölümlerin yeteri kadar anlaşılabilir olmamasıdır. İkincisi, solo viyola partisinin pek çok kez yeniden derlenmiş olmasıdır. Konçertonun günümüze gelen düzenlemesi, eserin gerçeğe yakın en son halidir. Diğer tüm düzenlemelerin günümüzdeki gibi olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle bestecinin duygularına en yakın olan ve günümüzde elimizde ulaşmış bu notayla konçerto incelenmiştir.

Konçerto; *Allegro*, *Adagio* ve *Rondo* olmak üzere üç bölümden oluşur. Konçertonun toplam süresi yaklaşık 19 – 20 dakikadır. Birinci bölüm (*Allegro*); serim, gelişme ve yeniden serim kalıbıyla esas alınmış sonat allegro formunda yazılmış bir bölümdür. İkinci bölüm (*Adagio*); şarkı formunda bestelenmiştir. Çok etkili ve genellikle melankolik Re Minör ezgilerle süslenir. Üçüncü bölüm (*Rondo*); Bölümün temasının sürekli tekrarlanmasıyla oluşturulmuş küçük rondo formundadır.

BÖLÜM III

KONÇERTONUN MÜZİKAL ANALİZİ

3.1. Birinci Bölüm : Allegro

Konçertonun bu bölümü “Sonat Allegrosu” formunda yazılmıştır. Serim (*exposition*), gelişme (*development*) ve yeniden serim (*reexposition*) kalıbıyla esas alınmış bir klasik dönem bestesidir.

Konçertonun birinci bölümü orkestranın çaldığı otuzdört ölçümlük görkemli bir girişle başlar. Kemanlar ana melodiyi çalarken obua ve korno ile desteklenir. Orkestra solosundaki ilk kesit A cümlesi, eserin ana tonu Re Majörde duyulur ve ardından dominantı La Majörde ikinci cümleyle bağlanır ve yine Re majör tonunda tamamlayıcı bir kesitle, orkestra viyolayı solosuna hazırlar ve küçük eşliklerle yerini viyolaya bırakır.

Şekil 1 de Allegro bölümünün 1. ve 46. ölçüler arasındaki notaları yer almaktadır.

The image shows a musical score for the first movement of a concerto, measures 1 to 46. The score is in 2/4 time, key of D major, and marked Allegro. It features a violin part starting with a tutti section (measures 1-32) and a solo section (measures 33-46). The solo section includes a first ending (measures 42-46) and a second ending (measures 47-50). The score is written for violin (Vl.) and includes dynamics such as f and tr.

Şekil 1. Birinci Bölüm: 1. – 46. ölçüler

Serim kısmındaki viyola solo, A , B ve tamamlayıcı cümleden oluşmaktadır.

Orkestra, viyolayı solosuna hazırladıktan sonra eğlenceli ve dinamik karakterdeki Re majör tonunda ilk viyola teması duyulur. Bu tema boyunca yaylı çalgılara iki obua ve iki korno eşlik eder ve viyolaya arkada fon oluştururlar. A cümlesi 46. ölçüye kadar devam eder ve eserin karakteristik ezgisini belirleyen motiflerle sürer.

47. ölçüyle başlayan B cümlesi; Re majörün dominant tonu La Majörde seslenir. Onaltılık notalarla melodi sürekli hareketlilik kazanır ve inici çıkıcı gamlarla pekiştirilir. Viyolanın acelinesini ve kıvraklığını öne çıkaran pasajlardır. Gruppettoyla süslenen notalar temaya renk katar. Şekil 2 de 47. ölçüden 71. ölçüye kadar olan B cümlesi yer almaktadır.

Şekil 2. Birinci Bölüm: 47. – 71. ölçüler

68. ölçüde La majör tonunda orkestranın tamamlayıcı cümlesi başlar ve viyolayı 72. ölçüde gelişme kısmına hazırlar.

Gelişme bölümünün 1. epizodu orkestranın düz ve uzun sesleri eşliğinde viyolanın çift ses pasajlarıyla başlar. Solo 1. epizot La Majör tonunda seslenir. Çift sesler ve arpejler melodiyi ritmik olarak hızlandırır ve renklendirir. 1. epizot sekiz ölçüdür. İki ölçülük bir orkestra geçişiyle 2. epizot başlar. İkinci epizot da La majörde seslenir ve bol bol dominant akorlarla süslenir. Bu sırada orkestradaki yaylılar sekizliklerle viyolaya ritm verir ve eşlik eder. Gelişme bölümünün iki epizodu Şekil 3 de görülmektedir.

The image shows a musical score for the first two episodes of the development section, measures 72-91. The score is in G major and 2/4 time. It features a solo violin part with double notes and arpeggios, and a string ensemble part with rhythmic patterns. The score is divided into two episodes: the first episode (measures 72-83) and the second episode (measures 84-91). The first episode ends with a 'Solo' marking, and the second episode ends with a 'Tutti' marking.

Şekil 3. Birinci Bölüm: 72. – 91. ölçüler (1. ve 2. epizotlar)

91. ölçüde orkestranın tuttisi gelir. La majörle başlayan orkestra epizodu la'nın dominantında kalır ve sürekli re majöre, mi majöre yönelmeler yapar. 25 ölçülük orkestra solusunun ardından 117. ölçüde 3. epizod başlar. Şekil 4. de 3. epizod görülmektedir

23

118

122

127

130

134

139

142

145

148

dolce

f

[f]

p

tr

tr

tr

Tutti

Şekil 4. Birinci Bölüm 92. – 151. ölçüler

Viyola ana temanın bir oktav üstten dominantı La majörde aynen tekrar edilmesiyle duyulur. Obua ve korno ile melodi renklenmiştir. Gruppetto ve trillerle viyoladaki ezgi canlılık kazanmıştır. Sekizlik ve onaltılık notaların ard arda karışık sıralanmasıyla ritm dinamiklik ve karşıtlık kazanmıştır. 146. ölçüden itibaren viyola acelinesini daha da net duyurarak yerini 152. ölçüdeki yeniden serim kısmına bırakır. On ölçülük orkestra tutti, viyolayı eserin ana ezgisine hazırlar ve ardından viyola ana temayla 162. ölçüde duyulur.

Şekil 5 de yeniden serimin 186. ölçüye kadar olan kısmı yer almaktadır.

The image shows a musical score for Viola, measures 152-186. The score is in G major and 3/4 time. It features a solo section starting at measure 152, marked 'Solo' and '8'. The music includes various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. There are also trills (tr) and triplets (3) indicated. The tempo is marked 'dolce' at measure 178. The score ends at measure 186.

Şekil 5. Birinci Bölüm 152. – 186. ölçüler

Burada viyola baştaki temayı tutkulu bir şekilde tekrarlar. Bu tutkuya yaylı çalgılar, obua ve korno eşlik eder. İlk serimdeki B teması hiç kullanılmamıştır.

Bu temada orkestra ve viyola sürekli diyalog içindedir. Şekil 6 da da görüldüğü gibi viyola onaltılıkları ve onaltılık altılamalarıyla müziği daha da ön plana çıkarır ve sondurak noktasına ulaştırır. Bölümün en hareketli ve dinamik kısmıdır ve viyolacıların solo performansını göstermesi açısından önemlidir. 211. ölçüde viyola kadansa geçer.

187 V f 6

191 6

194 2 1 1 tr

197 9 f

200 0 1

203 1

206 tr Tutti 3 (Kadenz) 4

Şekil 6. Birinci Bölüm 187. – 217. ölçüler

Kadans, orkestra beklerken solistin teknik becerilerini sergilemesi ve kendisini göstermesi için yaratılmış bir fırsattır. Re majör konçertonun kadansı da en karakteristik ve güçlü kısımlarından birisidir. Notaları açısından çok zor olmasa da, stil olarak belli bir teknik seviye gerektiren kadans, tını ve ezgi çeşitliliği içerisindedir. Ana temadan yola çıkarak yapılan doğaçlamalarla ilk bölüm bir özeti gibidir. Çeşitli değişikliklerle ana temayı renklendirerek sunar.

Cadenza

f

V₀

V

Vi

de

p

cresc.

f pesante

tr

V

4

Şekil 7. Birinci Bölüm Kadans

Şekil 7 de görüldüğü gibi kadansın sonunda tema çift seslerle daha da kuvvetlenir ve orkestraya yerini bırakır. Dört ölçümlük kısa bir orkestra pasajıyla birinci bölüm sona erer.

3.2. İkinci bölüm : Adagio

Şarkı formunda bir bölümdür. Bu bölümde Hoffmeister, müziğin lirik kısmına odaklanmıştır. Haydn'ın senfonilerini, Mozart'ın konçertolarını ve dönemin diğer bestecilerini örnek almıştır

Çok etkili melankolik Re minör ezgilerle süslenir. Orkestra yine yaylı çalgılar , iki obua ve iki korno ile eşlik etmektedir. Süslemeli ve onaltılık notalar melodiyi biraz da olsa hareketlendirir fakat şiirsel ve hüzünlü havanın dışına taşmazlar. A-B-A formunda yazılmıştır. Şekil 8 de A cümlesinin notaları verilmiştir.

The image shows a musical score for a violin solo, labeled "Adagio" and "Solo". The score is in 3/4 time and key of D minor. It consists of seven staves of music, with measure numbers 5, 10, 15, 18, 21, 24, and 28 indicated. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings like "fz" and "Tutti". The piece concludes with a piano dynamic marking [p].

Şekil 8. İkinci Bölüm 1. – 31. ölçüler

Altı ölçümlük bir orkestra solodan sonra viyola solonun ilk cümlesi Re minörle başlar ve ilgili majörü Fa majörde biter. Süslemeler, onaltılık ve otuzikilik notalarla minör kısım az da olsa bir hareketlilik kazanmıştır. A cümlesi B cümlesine köprü yapmadan doğrudan 31. ölçüde devam eder.

The image shows a musical score for Violin I, measures 32 to 51. The score is in 3/4 time and consists of four staves. Measure 32 is marked with a circled '11' and 'Solo'. The music features various rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes, and rests. The key signature is one flat (B-flat). The score includes performance markings such as 'Vl.', 'V', and 'Solo'.

Şekil 9. İkinci Bölüm 32. – 51. ölçüler

B cümlesi Fa majörle başlar. Cümleler hep kısa ve iki ölçülüdür. Eşlik desenleri A cümlesindeki gibidir. Lirik müzikal cümleleri teknik pasajlarla ve gruppettolarla süslenmiştir. Şekil 9 da bu kısım yer almaktadır.

Şekil 10.da da görüldüğü gibi 53. cümlede bölüm tekrar A'ya, ana temaya döner. Viyola bu sefer şarkısını daha kararlı söyler. Viyola ve orkestranın diyalogunun güzelliği göze çarpmaktadır. Viyola uzun sesleri çalarken orkestra sekizliklerle alt fonu oluşturur. Son olarak viyola daha da yükselir ve bölümü re minör tonda bitirir. Yerini on ölçümlük orkestra soloya bırakır ve bölüm sonlanır.

Şekil 10. İkinci Bölüm 52.- 80. ölçüler

3.3. Üçüncü Bölüm : Rondo

A-B-A-C-A-D-A formunda yazılmış küçük rondo formundadır. Bir ezginin sürekli tekrarlanmasıyla oluşmuştur. Bu ezgileri tekrarlayan cümlelerin arasında ara cümleler yani epizotlar vardır. İlk tekrarlanan ezgi refrendir.

Bölüm re majör tonunda başlar. Bu bölümde viyola, orkestra eşliğinde sekiz ölçülük soloyla giriş yapar ve ardından aynı ezgiyi orkestra sekiz ölçü çalar. Şekil 11. de de görüldüğü gibi 17. ölçüde birinci epizot başlar.

Rondo

Şekil 11. Üçüncü Bölüm 1. – 44. ölçüler

Birinci epizot La Majörde seslenir ve iki cümlelidir. İlk cümle sekiz ikinci cümle oniki ölçülüdür. Viyolanın onaltılık pasajlarıyla renklenmiş ve hareketlenmiştir. 37. ölçüde tekrar refren gelir. İlkinden hiçbir farkı yoktur.

53. ölçüde ikinci epizot ilgili minörü si minör tonunda seslenir. Sekizliklerle müzik burada biraz sakinleşir, ancak 63. ölçüde yeniden refren gelir ve bu kez ciddi ezgisel değişiklikler vardır. Şekil 12. de görüldüğü gibi bu kısım, tamamı onaltılık sayılacak melodilerle re majörde seslenir.

8 Solo V

54 V

59 tr. (16)

64

67 V V tr.

72 0

76 V

80 tr.

(17)

85 2 1 2

93 1 V V V V

99 V V

104 Tutti 8

Şekil 12. Üçüncü Bölüm 45. – 112. ölçüler

86. ölçüde üçüncü epizot gelir. İkinci epizot ile aynıdır fakat bir oktav üstte seslenir. Karakterin güçlülüğü açısından bir üst oktavda devam eden melodi epizotu daha belirgin hale getirir. Sekiz ölçümlük bu epizottan sonra iki ölçümlük bir köprü ile 97. ölçüde yeniden refren başlar.

118 Solo V

116

123

128

131

135 1 19 2 3

140

146

152 Tutti 8

Şekil 13. Üçüncü Bölüm 113. – 164. ölçüler

113. ölçüde dördüncü ve son epizot re minör tonunda başlar. Biraz daha romantik ezgilerle devam eder ve 127. ölçüde tekrar majöre geçerek Şekil 13.de görüldüğü gibi onaltılıklarla refrene gelene kadar bir köprü başlar ve 150. ölçüde son kez duyulan refrenle ilk ana ezgiye geri döner ve sekiz ölçülük solo orkestrayla bölüm sona erer. Besteci bu bölümde hem esas temada, hem de bunun dönüşlerinde tekrar işareti kullanmaktan kaçınmıştır.

BÖLÜM IV

KONÇERTONUN DÖNEMİN DİĞER VİYOLA KONÇERTOLARIYLA KARŞILAŞTIRILMASI

Franz Anton Hoffmeister’le aynı dönemde yaşamış iki önemli besteci daha viyola konçertosu bestelemiştir. Bu konçertolar form olarak birbirlerine benzedikleri kadar, müzikal tını anlamında bazı farklılıklar göstermektedirler. Bu başlık altında konçertoların incelenmesi ve karşılaştırılması yer almaktadır.

4.1. Karl Stamitz Re Majör Viyola Konçertosu

Karl Stamitz Almanya’da doğmuştur. Babası ünlü Mannheim okulu orkestrasının viyola grup şefi olmuştur. Keman ve viyola virtüözü olan Karl Stamitz, tüm Avrupa’da tanınan ününe rağmen 19.yüzyılda unutulmuştur. Yaşamının ilk yıllarında, babası Johann Stamitz’in ve ikinci viyolacı olarak kendisinin de çaldığı (1762-1770) Mannheim’deki orkestrada mesleğinin en tecrübeli yıllarını yaşamıştır. Bu okulda aynı zamanda kompozisyon dersleri almıştır.

Mannheim’deki yıllarından sonra dünyaya açılmak isteyen Stamitz, 1770 yılında gerçek bir viyola virtüözü olarak anılacağı Paris’e gitmiştir. Kısa bir süre sonra *Duke of Noailles* orkestrasına kabul edilmiştir. 1778’de Paris’te Mozart’la tanışmıştır. Pek çok konser için turneler gerçekleştirmiştir. 1794’den 1801’de ölene kadar Almanya’nın Jena şehrinde müzik öğretmeni olarak hayatını sürdürmüştür. Tıpkı Mozart gibi borç batağında, fakirlik içinde ve neredeyse tamamen unutulmuş vefat etmiştir.

“Re Majör viyola konçertosu ilk olarak 1771-1773 yılları arasında Paris’te yayımlanmıştır. Bu bestesini son Mannheim yıllarında yapmıştır. 1790 yılındaki ilk baskının sonucunda ilk klasik viyola konçertosu olarak kabul edilmiştir. Aynı zamanda en çok bilinen ve en popüler viyola konçertolarından biridir. Konçertonun parlak bir zekânın ürünü olduğu söylenmektedir” (Drüner 1976).

Stamitz klasik dönem müzik stilinin tüm kurallarını kompozisyonlarında kullanmıştır. Konulardaki zıtlığa karşı, içerik tamamen anlaşılır olmuştur. Orkestrada kullandığı enstrümanlar alışlagelmişten farklıdır. O zamanlar olağan sayılan iki obua

yerine iki klarinet kullanmıştır. Bu sayede de Stamitz'in derin bir orkestral yeteneği olduğu öne sürülmüştür.

Konçertonun ilk bölümü olan *Allegro*'nun tonu Re majördür ve Hoffmeister konçerto ile aynıdır. Sürpriz bir şekilde uzun üç temalı giriş tuttisiyle başlamaktadır. Stamitz orkestra girişini Hoffmeister viyola konçertosundan daha uzun tutmuştur. Solo viyola girişi karakteristik bir klasik dönem bestesi olduğunu hissettirir. Canlı ve kıvraktır. Bu bölümde geniş bir armonisel değişim mevcuttur. Ritm ve tempo çeşitlendirilmiştir. Bu özellikleri açısından Hoffmeister ile aynıdır. Hoffmeister konçertoda da olduğu gibi serim, gelişme ve yeniden serim olmak üzere üç kısımlı sonat *allegro* formunda yazılmış bir birinci bölümdür.

İkinci bölüm, *Andante Moderato* 'dur. Re minör kalıbında bir romanstır. Basit bir kalıpta yazılmıştır. Giriş temasının tamamı bölümün başında ve ağır bir şekilde karakterize edilmiştir. Tonu Hoffmeister konçertonun ikinci bölümüyle aynı tondadır. Ancak Hoffmeister'in ikinci bölümü *Adagio* 'dur ve biraz daha melankolik bir şarkı formundadır.

Stamitz'in tüm solo konçertolarında olduğu gibi, final bölümü üç epizota gönderme yapan bir karışımdan oluşmaktadır. Kesinlikle bir müzik ilham eksikliği yoktur. Her viyola soloda, solist diğer bölümlerle mükemmel bir uyum yakalar ve konçerto, bu karışımın da yardımıyla eşsiz bir bütünlüğe kavuşur.

Üçüncü bölüm, *Rondo* 'dur. Hoffmeister viyola konçertosunda olduğu gibi Stamitz de bu konçertosunda ana ezginin sürekli tekrarlanmasıyla oluşturulan rondo formunu kullanmıştır. Hoffmeister konçerto ile form olarak ve müzikal olarak büyük bir benzerlik içerisindedir. Bölüm dinamik ve heyecanlıdır.

Sonuç olarak Stamitz'in konçertosu, bölümlerinin uzunluğu, tınısı ve formu açısından Hoffmeister'le büyük benzerlikler göstermektedir ve klasik döneme ait bir viyola konçertosunun özelliklerini tam anlamıyla yansıtmaktadır. Stamitz'in bestecilik kariyerinde konçerto ve enstrümantal çalışmalarının çok önemli bir yeri olmuştur.

4.2. Johann Baptist Vanhal Do Majör Viyola Konçertosu

Öğretmeni Avusturyalı besteci ve kemancı olan Karl Ditters von Dittersdorf gibi Vanhal de çok yetenekli bir müzisyendir. 1739-1814 yılları arasında yaşamış bir bestecidir. Bohemia’da doğmuş ve yaşamının erken yaşlarında müzik yeteneği ortaya çıkmıştır. 1757’de henüz 18 yaşında iken Çek Cumhuriyeti’nde piyanist olarak çalışmıştır.

Ancak onun esas müzik çalışması 1760’da Schaffgott Kontesi’nin onu Viyana’ya götürmesiyle başlamıştır. Orada besteci Dittersdorf’un kadrosunda kompozisyonlar yapmış ve kısa sürede gelişim göstermiştir. Venedik’te Alman besteci Gluck ile tanışma ve çalışma fırsatı bulmuştur. Bir süre sonra psikolojik olarak rahatsızlanmış ve beste üretme kapasitesi düşmüştür. 1772’ de tekrar sağlığına kavuşmasıyla birlikte müzikal anlamda çok iyi bir kariyere sahip olmuştur.

Yüz kadar senfoni, farklı ve çeşitli enstrümanlarla çalışılmış pek çok konçerto, çok sayıda enstrümantal parça ve çeşitli türlerde sayısız besteleri vardır. Eğer ürettiklerinin tamamı değer görmüş olsaydı Telemann ve Dittersdorf ile yarışacak nitelikte bir bestecidir. Besteleri halkın ilgi odağı olmuş ve zamanın en önemli yayıncıları tarafından yayımlanmıştır. Berlin, Bonn, Cambridge, Hamburg, Hannover, Mainz, Viyana, Leipzig ve daha pek çok yerde besteleri yayımlanmıştır.

Bugün Vanhal’ın müziği klasik dönemin temsilcileri Haydn, Mozart, Bach gibi önemli bestecilerin eserleri gibi çalınmakta ve klasik müzik dinleyicisinin ihtiyacını gidermektedir. Stil olarak Vanhal’in müziği, Mannheim Okulu ve sonra Viyana Klasik Okulu’nun gelişimleri arasında ortak bir köprü gibidir.

Vanhal, konçerto ve senfonileriyle “hızlı-yavaş-hızlı” üçlü formunun en başarılı bestecilerinden biri olmuştur. Kayıt altına alınan Do majör viyola konçertosu buna karakteristik bir örnektir (Ober).

Do majör konçerto üç bölümlüdür. Bu bölümler *Allegro Moderato*, *Adagio* ve *Allegro Molto*’dur. İlk bölüm olan *Allegro Moderato*, iki ana temalı bir bölümdür. Sonat formunun birinci, ikinci ve dördüncü bölümleriyle örtüşen bir formda yazılmıştır. Do majör tonunda, son derece melodik ve hareketli bir bölümdür. Konçerto şekline diyalektik uyum sağlamak için uyarlanmıştır.

İkinci bölüm *Adagio*, Vanhal'in geliştirdiği, tek melodiye dayalı bir bölümdür. Eğlenceli bir okul şarkısı gibidir. Müzikal derinlik açısından Hoffmeister'deki yelpaze yoktur. Ritm ve melodiler daha sade düzeydedir. Hoffmeister konçertonun ikinci bölümü de *Adagio*'dur. Fakat Hoffmeister'deki melankolik melodiye ve süslemelere bu bölümde rastlanmamaktadır.

Üçüncü bölüm, *Final Allegro Molto*'dur. Hoffmeister bu bölümde rondo formu kullanmıştır ve üçüncü bölümü aynı ezginin sürekli tekrarlanmasıyla oluşturmuştur. Ancak Vanhal klasik dönemin diğer bestecilerine ait konçertolarında olduğu gibi üçüncü bölümü allegro bir tempoda bestelemiştir. Ana melodi tekrarı yerine, farklı tonlarla ve ritm değişiklikleriyle pekiştirmiştir.

Sonuç olarak Vanhal konçerto Hoffmeister'le Stamitz konçertodaki yakınlıkların aksine, Hoffmeister'a form ve müzikal derinlik açısından daha uzaktır. Vanhal'in müziğini "doğal bir kaynaktan akan su gibi" diye nitelendirmişlerdir. Zamanın bestecileri ve önde gelen müzik adamları onun kompozisyonlarının çok akıcı ve melodik olduğunu söylemişlerdir. Ayrıca kompozisyonlarının çok zekice ve takdire değer olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

FRANZ ANTON HOFFMEİSTER'İN DİĞER ESERLERİ

Altmışdan fazla senfoni, sayısız konçerto, pek çok opera, piyano müzikleri ve şarkı koleksiyonları Hoffmeister'in başlıca bestelediği eserlerdir. Özellikle zamanın favori enstrümanı flüt için çok sayıda konçerto ve çeşitli oda müziği parçaları bestelemiştir. Ayrıca bir çok opera bestelemiş ve bu operalar sahneye konmuştur. En başarılı operası olarak *Der Königshon aus Ithaka* kabul edilir. Operaları, senfonileri ve konçertoları o zamanın müziğine ışık tutmuş ve Hoffmeister'e saygınlık kazandırmıştır.

Kendini özellikle Avrupa'da duyurmuş ve klasik döneme örnek bir müzisyen olmuştur. Besteciliğinin yanında yayıncılığı da yaşadığı dönem içinde çok konuşulmuş ve önemli bir yer kazanmıştır. duyurmuş ve klasik döneme örnek bir müzisyen olmuştur.

F.A. Hoffmeister'in çalışmaları, konservatuvar ve müzik okullarındaki öğrencilere ve akademisyenlere ışık tutmuş, klasik dönemi daha iyi anlamalarını sağlamada önemli örnekler olarak yer bulmuştur. Viyola konçertoları bireylere araştırmalarında ve eseri icra ediş yeteneklerinde yarar sağlamıştır. Özellikle bu çalışmanın konusu olan Re majör konçertosu klasik döneme ait en çok çalınan viyola konçertolarındandır.

Hoffmeister'in, kendi dönemi içinde Mozart ve Haydn kadar değerinin bilinmediği söylenmektedir. Yapmış olduğu bestelerin birçoğunun basımı yapılmamış fakat buna rağmen sayısız esere imza atmış ve dinleyiciler tarafından büyük ilgi görmüştür.

Çalışmalarının arasında birçok yaylı kuartet, kentet ve piyano sonatları bulunmaktadır. F.A. Hoffmeister kendi döneminin müziğine göre alışlagelmedik kuartetler de bestelemiştir. Bunlar arasında kontrbas kuartetleri, iki obua, iki viyola için kuartet ve iki obua, iki fagot için kuartetler bulunmaktadır. Günümüz klarinetçilerinden olan Alman Dieter Klocker Ocak 2006'da F.A.Hoffmeister'in klarinet kuartetini ve klarinet konçertosunun CD kaydını yapmıştır (Classical composers).

Viyola için ayrıca 24 etüdden oluşan, viyolacıların müzik eğitiminde belirli zorlukları aşmalarına yönelik olarak hazırlanmış olan çalışması vardır. Etüdlere çalgı

müziğinde sıradan bir parça olmanın üzerinde değer taşımaktadır. Bu etüdler çalgı tekniğini ustalık düzeyinde geliştirmeyi öngören, ama aynı zamanda müzikal kaliteye de önem veren çalışmalardır. Belli bir formu olmayan etüdler genellikle iki ya da üç bölümlü şarkı ya da rondo formunda yazılmış olup bir kısmı da özgür formdadır. Viyolacıların teknik ve müzikal anlamda kat ettikleri yolda bir köprü görevini görecekt derecede önemlidir.

Bestecinin Diğer Eserleri:

a) Operaları ve Senfonileri

- En az 8 opera
- 66 senfoni
- 3 korno ve orkestra için romance
- 2 klarinet ve orkestra için konçerto

b) Konçertoları

- En az 25 flüt konçertosu
- 14 piyano konçertosu
- 2 viyola konçertosu
- 1 kontrabas konçertosu
- 1 korno konçertosu
- 2 tane 2 korno için konçerto
- 1 klarinet konçertosu
- 1 trompet konçertosu

c) Oda müziği eserleri

- 6 tane 2 keman için düo
- 6 tane keman ve viyola için düo
- 3 tane keman ve viyolonsel için düo
- 11 tane piyanolu trio
- 5 tane piyanolu kuartet

- 6 tane klarinetli kuartet
- 6 tane yaylı kuartet
- 18 yaylı trio
- 6 tane flüt ve yaylılar için kentet
- 3 tane flüt ve yaylılar için kuartet

d) Sonatları

- Flüt ve keman için sonat
- 12 piyano sonatı
- Arp ve piyano için sonat

e) Etüdüleri

- Flüt ve yaylılar için 12 varyasyon
- Viyola için 12 konser etüdü
- 24 viyola etüdü
- Keman için 6 caprices

SONUÇ

Klasik dönem içinde yazılmış viyola konçertoları çok sınırlıdır. Bu anlamda F. A. Hoffmeister'in Re majör konçertosunun viyola repertuarında önemli bir yeri olmuştur. Hoffmeister bu konçertoyu müzisyenlik ve bestecilik zamanının en verimli olduğu döneminde yazmıştır. Bu dönem içerisinde en önemli viyola konçertolarından biri olma özelliği taşıyan konçerto, form yapısı ve karakteristik özellikleriyle zamanın müziğine ışık tutmaktadır.

Besteciliğinin yanı sıra yayımcı kimliği ile de klasik dönem müziğinin önemli temsilcilerinden biri olan Hoffmeister, dönemin en önemli müzisyenleri Haydn, Mozart ve Beethoven'ın çok yakın arkadaşı olmuş, bu bestecilerin sevgisini ve takdirini kazanmıştır.

Çalgıların teknik ve ezgisel özelliklerini öne çıkaran eserleri beğeni toplamış ve hemen hemen bütün ülkelerde çalınma fırsatı bulmuştur. Arkasında pek çok opera, senfoni, konçerto, sonat ve oda müziği eserleri bırakmıştır.

KAYNAKLAR

- Brauer, Kinley
1990 *Austria in the Age of the French Revolution* Center for Austrian Studies, Minneapolis.
- Çalışır, Feridun
1996 *Müzik Dili Sözlüğü*, Evrensel Müzikevi Yayınları, Ankara.
- Drüner, Ulrich
1976 *Paganini-Stamitz-Hoffmeister Viola Concertos*, (plak) İng.Çev. F.A.Bishop Telefunken-Decca, Hamburg.
- James, Dianne
2010 “Composer Franz Anton Hoffmesiter Discography”
www.cduniverse.com
- Koray, Fuad
1957 *Müzik Formları* Maarif Basımevi, İstanbul
- Ober, William B.
ts. *Music in Prague- Vanhal: Viola Concerto*, (plak) Turnabout vox , (ABD).
- Say, Ahmet
1997 *Müzik Tarihi*, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara
2005 *Müzik Ansiklopedisi* c. II, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara.
- Stanley, Sadie
1980 *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* c.VIII
Macmillian Publishers Ltd., Londra
- Verlag, G. Henle
2003 *Violakonzert D-dur Klavierauszug*, Münih

Wallace, Lady

1865

The Letters of Wolfgang Amadeus Mozart, Londra

[*http://www.evinilyasoglu.com/muzik-terimleri-sozlugu/](http://www.evinilyasoglu.com/muzik-terimleri-sozlugu/)

[*http://www.classical-composers.org/comp/hoffmeister](http://www.classical-composers.org/comp/hoffmeister)

[*http://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Anton_Hoffmeister](http://en.wikipedia.org/wiki/Franz_Anton_Hoffmeister)

EK 1 SÖZLÜK

Adagio: Müziğin ağır bir tempoyla seslendirileceğini gösteren terim. Ağır başlı ve gösterişli bir deyişle.

Allegro molto: Daha canlı, daha çabuk.

Dominant: Dizinin beşinci sesi

Duo: İki sesin ya da çalgının uzunca bir zaman karşılıklı soru cevap şeklinde yanıtladığı müzik parçası, ikili.

Gam: Sekiz notanın kalın sestten inceye veya inceden kalına gitmek üzere sıralanmış dizisi.

Gruppetto: Esas notanın bir üst ve bir alt notası ile çabucak çalınan üç veya dört notalık ezgisel süsleme, küme (Çalışır 1996: 101).

Epizod (episode) : Oyalama , ayırım, ana temanın ilk gelişi ile ikinci gelişi arasında konulan müzik buluşu, ara cümle.

Etüd: Sonunda teknik ya da müziksel üstünlüğe varan çalışma (İlyasoğlu). Alıştırma. Egzersiz. Etude (Fr.).

Flojole: Enstrümanlarda tele dokunarak, basmadan çalma

Kadans: Konçertolarda genellikle ilk bölümün sonunda enstrümancının ustalığını gösterebilmesi için çalınan solo.

Kentet: Beş çalgı için yazılmış yapıt. Beşli. Quintet (İng.).

Konçerto grosso: “Büyük konçerto”. 18. yüzyılın ilk yarısında, geç barok dönemin orkestra müziğinde önemli yeri olan bir form. Genellikle üç solisti içeren “concertino” grubu ile “Tutti” ya da “Ripieno” denen büyük gruptan (orkestradan) oluşan topluluk için yazılmıştır. Concerto grosso (It.).

Kuartet: : Dört çalgı ya da dört ses için müzik. Dörtlü. Dördül. Quartett (Al.).

Oktav: Sekizli aralık. Bir oktav içinde 7 nota vardır. Octave (Fr.).

Refren (refrain): Bölüm içinde yinelenen ana tema, nakarat.

Romans: Duygulu ve dokunaklı şiirden esinli parça başlık adı, çoğunlukla küçük şarkı

Rondo: Temel müzik cümlesinin birden çok yinelendiği dans biçimi. Aynı adlı arkı türünden geldiği; 18. yüzyılda Fransız sitlerine katıldığı; 19. yüzyılda sonatın son bölümünü oluşturduğu bilinmektedir. Rondeau (Fr.).

Senfoni: Eski ağlarda ses ve çalgı birliği temelinden doğan sözcük. 17. yüzyılda operaların giriş müziği, uvertr de Sinfonia olarak adlandırılır. Orkestra için yazılmış; genellikle dört bölümlü, uzun süreli müzik yapıtı. Symphonia (Yun.).

Serim: Sonat Allegrosu biçiminde bestelenmi bir kompozisyonun temalarının sunulduğu ilk bölme ya da kısım.

Sonat: Üç ya da dört bölümlü algısal yapıt. Tek algı, piyanoyla birlikte iki çalgı ya da oda toplulukları için sonatlar vardır. Canlı bir Allegro, ağır ve duygulu bir Andante, atik ve kıvrak ritimli bir Scherzo ve parlak bir Final, rnek bir sonatın bölümleridir. Sonat biçimi, birinci bölüm biçimi olarak (A-B-A) senfoni biçimine de uyarlanmıştır (İlyasoğlu). Sonata (İt.).

Tril: Bir tür süsleme. Notanın, az ya da çok hızlı tempoda, tam ya da yarım ses üstündeki komusuyla art arda seslendirilmesi. Trill (İng.).

Trio: 1) l,  ses veya alıcının söylemek veya almak için birleşmesi. 2)  sesli beste. 3) Kimi parçaların ikinci bölümü

Tutti: Orkestra yelerinin tümü için kullanılan “Hep birlikte” anlamındaki terim. Solistin dışında kalan yorumcuların tümü.

Virtzite: algısında ustalık, teknik yetenek sergileyebilme. Virtuosity (İng.).

EK 2

Konçertonun el yazması notasının kopyasının bir örneği

(Verlag 2003: 3)

Beispiel / Example / Exemple 1

Handwritten musical score for Example 1. The score is written on two staves. The top staff begins with a 'Solo' marking. The notation is complex, featuring many slurs, ties, and dynamic markings. The bottom staff contains a series of chords and some melodic lines. The handwriting is in black ink on aged paper.

Beispiel / Example / Exemple 2

Handwritten musical score for Example 2. The score is written on two staves. The notation is complex, featuring many slurs, ties, and dynamic markings. The handwriting is in black ink on aged paper. There is a small inset of a musical staff at the top right corner of the page.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : İznik – Aralık 1982

Öğr. Gördüğü Kurumlar : **Başlama Yılı** **Bitirme Yılı** **Kurum adı**

Lise : 1996 2000 Ankara A.G.S.L

Lisans : 2000 2006 Bilkent M.S.S.F

Yüksek Lisans :

Doktora :

Medeni Durum : Bekar

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi : İngilizce – İyi düzeyde

Çalıştığı Kurum (lar) : **Başlama ve Ayrılma** **Çalışılan Kurumun Adı**
Tarihleri

1. 06.02.2009 Uludağ Üniv. Devlet Konservatuvarı

Yurtdışı Görevleri :

Kullandığı Burslar : 2001 Bilkent Lisans Bursu

Aldığı ödüller :

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurtiçi ve Yurtdışında Katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar :

2007 Tatjana Masurenko İznik Viyola Kampı

Yayımlanan Çalışmalar

:

Diğer

:

Resital – Bilkent Üniversitesi Ahmet Adnan Saygun Konser Merkezi (Mayıs 2001)

Resital - Bilkent Üniversitesi Ahmet Adnan Saygun Konser Merkezi (Nisan 2004)

Resital – Bilkent Üniversitesi Ahmet Adnan Saygun Konser Merkezi (Mayıs 2005)

Konser - Bilkent Gençlik Orkestrası Afyon - Muğla Konser Turnesi
(viyola grup şefi olarak) (Mayıs 2006)

Resital – Bursa Konak Kültür Merkezi (Nisan 2009)

Öğr.Gör.Uğraş TORUN
...../...../2010